

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ոմանք թէեւ կուզեն ծածկել, բայց անհնար է: Կիլիկիոյ ընդարձակ վիճակը Մկրտիչ Արքեպիսկոպոսի կաթողիկոս դառնալէն յետոյ առաւել տարտամութեան և յուզման մէջ ընկղմեցաւ: Կաթողիկոսն ինչպէս քանիցս ծանուցինք, Սահյան եղևնի և Հալէպ երկթալ ստիպուեց է, իրեն հակակիր բազմաթիւ ժողովրդական կողմանէ ներդուելով և հալածուելով: Անդադար օգնութիւն կրնադրէ Պատրիարքարանէն, և իւր վաւերացման կայսերական հրովարտակին ժամ յառաջ ելնելուն պէտքը կիմացունէ, որպէս զի նոր զօրութիւն զգենու և կարող լինի գիտագրաւել իւր հակառակորդաց: Մկրտիչ Արքեպիսկոպոս՝ որ տոկուն ու յամուռ բնաւորութեան տէր է, երբ վճատիլ կսկսի՝ դժուարին չէ մակարեւել թէ ժողովուրդն ու Միտրանութիւնը որչափ նեղը կձգեն զինքը, մանաւանդ երբ կիմանան թէ կայսերական կառավարութիւնը գեռ հրովարտակը չնորհէր և դիտողութիւններ կրնէ:

Անթէպի (վիճակ Կիլիկիոյ) Առաջնորդ Յակոբ վարդապետը՝ որ կաթողիկոսին կողմանէ առ ի համալուսն ժողովրդեան թեմերն չընդալայնուելած է, լուր կայ թէ՛ ժողովրդեան կողմանէ դանակոծուեց է:

Ինչ պիտի ըլլայ մեր դժբաղդ կիլիկեցւոյ վիճակը. մինչեւ ե՞րբ պիտի տատանին այս տարտամութեան ու յուզման մէջ: Այսպէս չէր ըլլար, եթէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսին ընտրութիւնը չուտափոյթ կերպիւ և ապօրինաւորութեամբ չկատարուէր: Ընտրութիւն մը որոյ դէմ կըողքէ ժողովուրդը, կըողքէ ամենայն Հայոց Հայրապետը և ազգային խրատականական ժողովոյ մէկ մասը, և դիտողութիւն կրնէ կայսերական բարեխնամ կառավարութիւնը: Ո՞վ է այս ամենուն համար պատասխանատու. — այն՝ որ առ ոտն կկոխուէ և կարհամարհէ ժողովրդական իրաւունք, հինաւորոյ աւանդութիւն և անաչառ դիտողութիւններ:

Կրօնական ժողովոյ անդամ գերապատիւ Արքեպիսկոպոսաց կողմանէ կրօնական ժողովոյ մէկ նստին մէջ Կիլիկիոյ կաթողիկոսին ընտրութեան դէմ եղած արդար դիտողութեանց հրատարակութիւնը զոր ըրինք մեք, Ս. Պատրիարք Հօր մեծ դժգոհութեան պատճառ ըլլալով, և ուղղելով ի պաշտօնէ հերքել և զփռնջն կերպիւ իւրիք ստախօս հրատարակել, կանչել է կրօնական ժողովոյ ատենադպիր արժանապատիւ Հայրն և հրամայել է որ պաշտօնական Ծանուցմամբ սուտ հանէ մեր հրատարակու-

թիւնը: Սակայն, ատենադպիրն չէ կըրցեր կատարել իրենց եղած հրամանը, և ծանուցել է նորին արքեպիսկոպոսին: Թէ ինչպէս կարելի է ստել եղելութիւն մը որ յատենի ժողովոյն տեղի ունեցած է:

Եւ արդարեւ կարելի չէ ստել մեր հրատարակած յիշեալ տեղեկութիւնը: Սահյան եթէ Ս. Պատրիարքը հաստատապէս միտքը դրած է զփռնջն իրեւ ստախօս անուանարկել յաշտ մեծարդոյ Հասարակութեան, շատ հաւանական է որ մօտեւս առիթ մը ներկայանայ իրեն. օրինակի համար ի լրոյ ըսած էինք թէ կրօնական ժողովոյ ատենապետն ալ Կիլիկիոյ կաթողիկոսին ընտրութեան մասին դադափարակից է իւր պաշտօնակից Արքեպիսկոպոսաց, այսինքն՝ չուղէր կաթողիկոս ճանչել զՄկրտիչ Արքեպիսկոպոս: Թերեւս գերապատիւ ատենապետն միտքը փոխէ. և ահա այն ատեն Ս. Պատրիարքը կրնայ կամ ատենապետին և կամ Պատրիարքարանի կողմանէ հրատարակել տալ թէ՛ սուտ է փռնջն հրատարակութիւնը. և հետեւաբար՝ իւր բաղձանաց հասնիլ:

Կլնեմք, թէ կրօնական ժողովոյ անդամոց ոմանք ժողովոյն առաջիկայ նըստին մէջ պիտի առաջարկեն՝ դաւառական Առաջնորդայն համար տաճիկ լեզուին և օրինաց հմուտ ու բանիբուն մէկմէկ աշխարհական օգնական կամ խորհրդական և կամ դործակատար (Գափու-քեահեսար) կարգելու սկզբունքն ընդունիլ:

Կրօնական ժողովն դիւրաւ հաւանութիւն կուտայ այս առաջարկութեան, եթէ՛ իրաւացի կգտնէ այն դանդաղոր որ ի բազմաց հետէ ընդհանրացած է Ազգիս մէջ. այսինքն՝ դաւառական Առաջնորդաց մեծագոյն մասն անտեղեակ լինելով կայսերական կառավարութեան լեզուին և օրինաց, շատ խնդրոց մէջ մեր դաւառայնոյ իրաւանց պաշտպանել անկարող կլինին, և հետեւաբար ժողովրդեան վնասուց ու դժգոհութեան տեղի տալով՝ իրենց պատիւն ու ազդեցութիւնն ալ կնուաղեցունեն կամ կկորսնցունեն, որով առաջնորդական պաշտօնը ռաւկաւ իւր նպատակէն իսպառ կխոտորի և կոչնչանայ:

Կրօնական ժողովն այս առաջարկութիւնն ընդունելով նոր բան մ'ըրած չըլլար: Կ. Պոլսոյ Պատրիարքին և Բ. Դրան մէջ բանակցութեան համար ի հնուց անտի կայ աշխարհական Գափու-քեահեսար, որոյ միջոցաւ կլինին պաշտօնական բանակցութիւնք, և փորձով յայտնի է թէ այսպէս ազգային խնդրոց կարգադրութիւնք կդիւրանան: Գաւառական Առաջնորդք ալ՝ ըստ որում տեղական կառավարութեանց հետ յարա-

բերութիւններ ունին մեր ազգայնոց համար, կթեթեւան իրենց բեռներէն, եթէ այս միջոցն ընդունուի: Զկա՞ն Առաջնորդներ, որ թէեւ ժողովրդասէր են և անձնուէր, բայց չէ թէ կառավարական օրինաց այլ լեզուին այրուբենն անգամ չգիտեն և դողը կպատէ զիրենք երբ կառավարութեան ատենաները ելնելու հարկին մէջ գտնուին:

Գալով սոցա ընտրութեան և ամսականի պարագայից, մեր կարծիքն այն է թէ օրինաւոր կըլլայ եթէ առաջնորդներն սոցա ընտրութիւնն ալ, և գաւառին կեդրոնական անտեղեկ տրուի ամսականը՝ գաւառին կարողութեան չափ՝ 3000 էն մինչեւ 500. և պաշտօնավարութեան ժամանակն լինի 2 տարի՝ վերընտրելի լինելու պայմանաւ: Ուրիշ բան է, եթէ դատական վճիռ մը զիրենք հրաժարել հարկադրէ այս որոշեալ ժամանակէն յառաջ:

Եթէ առաջարկութիւնն ընդունուի, ուրիշ կարեւոր դիտողութիւնք ալ կըրնան երեւան գալ:

Մեծ ուրախութեամբ կիմանամք, թէ Ս. Էջմիածնի վանուց կողմանէ ամենայն Հայոց վեհափառ Հայրապետին հրամանաւ մայրաքաղաք Պէյօղլու Մաշաք ըստած օգաւէտ և գեղատես տեղը Մ. Մաղաք աղայի ընդարձակ տունը գընուեց է, գիշերօթիկ վարժարան մը հաստատելու նպատակաւ:

Յամենայն սրտէ կմաղթեմք որ այս լուրն ստուգուի և գործադրութիւնը անյապաղ լինի: Ազգին աղքատիկ մասը գիշերօթիկ վարժարանի շատ և շատ պէտք ունի: Մայրաքաղաքիս մէջ թէ՛ ազգային և թէ՛ օտարազգի գիշերօթիկ վարժարաններ հաստատուած են վերջին ժամանակներս, բայց ամենքն ալ միայն մեծատանց որդւոց համար մատչելի են, և աղքատիկ կամ արհեստաւոր ծնողք կհառաչեն տեսնելով որ իրենց որդւոց համար փակ են նոցա դրուներ:

Թուրքիոյ մէջ չկայ այժմ մէկը որ դատարարակութեան պէտքն ճանչցած չլինի. չկայ ծնող մը՝ որ իւր որդւոյն դատարարակութեան համար եւանդն ու փոյթ չունենայ. բայց չքաւորութիւնը կարգելու:

Հետեւաբար՝ վեհափառ Հայրապետը թուրքիոյ մայրաքաղաքին մէջ այսպիսի հաստատութիւն մը հիմնելով և նորա դրուներն աղքատիկ մանկուոյն բաց թողլով՝ թուրքիաբնակ Հայոց մեծ և մեծ բարիք ըրած պիտի լինի:

Մայրաքաղաք գտնուող տրապիզոնցի պղնձագործք տան մը պէտք եղած պղնձեղէն բոլոր անթմենքը նուիրել են

Թրիպոլի Աննա օրիորդին, որոյ սրտի հաստատամտութեամբ հայկական եկեղեցին ընդունին և քանի՜ հալածանք կրած լինեն նախորդ թուով ծանուցինք բաւական պարագայիւք :

Պրուսայի ազգային երեւելիներէն Ամրայեան մեծապատիւ Յովակիմ Եփէնտի՝ որ տեղւոյն կառավարական բարձրագոյն ժողովոյն անդամ ընտրուած էր, անցեալ շաբաթ օրն սկսեալ է վարել իւր պաշտօնը հրաւիրանօք վսեմափայլ կուսակալին :

Արդէն շնորհաւորած եմք Նորին մեծապատուութիւնը՝ ընտրութեան ծանուցման առթիւ : Այսօր կմնայ մեզ խնդրել որ ինչպէս մինչեւ ցարդ նոյնպէս և առաւել այսուհետեւ ժողովրդեան օգտին ու իրաւանց կողմը գտնուի ամեն խնդրոց մէջ, չնմանելով նոցա՝ որ երբ սակաւ մի բարձրութիւն տեսնեն, ազգ, ժողովուրդ և իրաւունք իրենց համար բոլորովին անծանօթ բաներ կդառնան, և միայն իրենց շահուն ու փառաց համար պաշտօն և երկրպագութիւն կմատուցանեն ամենայն ցածութեամբ :

Պրուսայի Առաջնորդ գերապատիւ Տ. Բարթողիմէոս Ս. Արքեպիսկոպոս Ջատկի տօնին առաջին օրը Գանտիլիի եկեղեցւոյն մէջ Ս. Պատարագ մատուցածաւ հանդիսիւ :

Վաղն ալ խառնուող եկեղեցւոյն մէջ Պատարագ պիտի մատուցանէ :

Այս լուրը կուտամք Պրուսայի պատուարժան ազգայնոց, որպէս զի ուրախանան իմանալով թէ ինչպէս իրենք կը յարգեն և կսիրեն գերապատիւ Տ. Բարթողիմէոս Ս. Արքեպիսկոպոսը, նոյնպէս Պատրիարքարանը սկսած է յարգել վերջապէս ճանչելով նորա անմեղութիւնը, և ի զուր կրած ծանր հալածանքն՝ որում համբերեց ամենայն երկայնամուտութեամբ :

Այսպէս ուշ կամ կանուխ երեւան կենէ արդարութիւնը :

Նիկովիդիոյ Առաջնորդ գերապատիւ Տ. Ներսէս Ս. Արքեպիսկոպոս հինգշաբթի օրը Նիկովիդիա ուղեւորեցաւ, ուր քանի մ'օր մնալէն յետոյ պիտի դառնայ մայրաքաղաք և Ս. Էջմիածին ուղեւորի :

Ջատկի տօնի պատճառաւ այս տարի դարձեալ Հայ և Յոյն պատրիարքարանաց կողմանէ պաշտօնական անձանց սովորական այցելութիւններն ու ընդունելութիւններն եղան : Ջատկի երկրորդ օրը մեր Ս. Պատրիարք Հօր գերապատիւ փոխանորդը Յունաց Ս. Պատրիարքին և փոխանորդին գնաց : Յունաց Պատրիարքը յանգանօք ընդունեալ է, և 3 ոսկեղօծ հաւկիթ Գեր. փոխանորդին, երկերկու հատ ալ հետը գտնուողներուն ընծայեալ, և հինգ հատ հաւկիթի հետ ողջոյն զրկեալ է մեր Ս. Պատրիարք Հօր :

Երէկ ալ Յունաց Պատրիարքարանին կողմանէ Գեր. փոխանորդն և այլք շնորհաւորութեան գալով Գումգափուի ազգային Պատրիարքարանը՝ յարգանք ընդունուեցան :

Իսկիւտարի Եէնիմահալէի թաղին մէջ խումբ մը բարեսէր երիտասարդք Աղքատախրաց անուն ընկերութիւն մը կազմած, և շաբաթական և այլ հանգանակութեամբք սկսած են օգնել կարօտելոց : Այս ընկերութիւնը Ջատկի տօնի առթիւ յիշեալ թաղին վարժարանին աղքատիկ ուսանողները մխիթարեց՝ զգեստ շինելով : Որոշած է որ այս կարգի ուսանողաց ուսումնական պիտոյքն ալ, գրիչ, թուղթ, գիրք, մատակարարէ ձրի :

Անցեալները Սէլամիէ թաղին մէջ ալ աղքատաց օգնելու նպատակաւ ընկերութիւն մի երեւան ելաւ, և արդարեւ բաւական օգնութիւն ու մխիթարութիւն մատուցեցաւ, մինչեւեւ կլսէինք թէ մշտնջենաւոր պիտի լինի և միանգամայն ջանայ անշարժ եկամուտներ ալ հայթայթել : Այս խափանեալ ընկերութեան կազմութեան ժամանակ, ըստ որում թաղային վէճ կար, դիտող եղաւ թէ ընկերութիւնը կազմող անձանց բուն նպատակն է այսպէս թաղեցւոյ համակրութիւնը գրաւել և քուէ շահիլ : մեք այն ատեն բողոք բարձինք այս դիտողութեան դէմ, և մեր բողոքն ետ չեմք առնուր, ըստ որում յիշեալ անձինքն պատուաւոր և անշահադէտ են, սակայն չեմք կրնար այս առթիւ չմեղադրել զանոնք՝ իրենց սկսածն ի զուր չը տանելուն համար :

Յունաց Ս. Պատրիարքը Ջատկի շնորհաւորութեան առթիւ մեր Ս. Պատրիարք Հօր փոխանորդին հետ խօսած ատենը, Պուլղարաց խնդիրն կերպիւ իւր յիշելով ըսեալ է թէ « կյուսամ որ իմ ամենապատիւ եղբայրս (մեր Ս. Պատրիարքը) ալ Պուլղարաց նորընտիր Էքզարքն չճանչնար և ի պաշտօնէ որեւէ յարաբերութիւն չընէր » :

Հայոց Պատրիարքարանը չկրնար այսպիսի յոյսեր պսակել, որովհետեւ քաղաքավարական այցելութեան ժամանակ միայն զինքը եղբայր անուանող ազգաց և ժողովրդոց երեսէն կրած նեղութիւնները անցունելու կղքաղի :

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՅՈՒՄ
ԱԶԳ. ՎԱՐՁՈՒԹԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ

Ազգային կեդրոնական տուրքը ըստ առաջնոյն հաւաքելու համար Տնտեսական խորհրդոյ կողմէ պէտք եղած երաշխաւորութեամբ մասնաւորապէս դրամահաւաք կարգուած են :

Պ. Պ. Ասատուր Թաղաորեան
Միջալէ Իւթիւճեան
Յովհաննէս Քափափեան

որոնք իրենց պաշտօնը սկսած են կատարել Տնտես. խորհրդոյ կողմէ հաղորդուած հրահանգաց համաձայն : Այս դրամահաւաքներն իրենց ընդունած դրամոց փոխարէն Տնտեսական խորհրդոյ կնքով և անոր Գանձապետին ստորագրութեամբ վաւերացեալ տուագիր անդորրագրեր պիտի յանձնեն վճարող ազգայնոց, և ի ձեռին պիտի ունենան նաեւ իրենց պաշտօնը հաստատող վիսյագրեր, ստորագրեալ Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօր կողմէ :

Արդ՝ Տնտեսական խորհուրդն ներկայ պաշտօնական ծանուցմամբ հրաւիր կը կար-

գայ համայն Ազգայնոց որ երբ յիշեալ դրամահաւաքներն ներկայանան, հաճին ազգասիրաբար իրենց սահմանադրական տուրքը վճարել, և ազգային ծախուց մասնակցիլ, ինչպէս կը պահանջէ իրենց պարտաւորութիւնը :

Տնտեսական խորհուրդը աներկմիտ է որ իւր այս հրաւերը ամենուստ լսելի կը լինի, և հաւաքմանց արդիւնքը իւր ակնկալութիւնը կը պսակէ :

21 Ապրիլ 1872
Ի Պատրիարքարանի Հայոց
Կ. Պօլիս :

... Խմբագիր

Լրագրաց մէջ կարդալով որ, վարժապետեան գեր. Ներսէս Եպիսկոպոս Եջմիածին պիտի ուղեւորի, բարեպատեհ առթիւ կը համարիմ առաջարկել որ Նորի՞ն գերապատուութիւնը հաճի իւր Սէն ձեռնադրեալ Եպիսկոպոսութիւնը Էջմիածնի ընդունելի ընել տալ՝ Պօլսոյ Պատրիարքական յաջորդութեանը իրաւամբ և իւր ամենամեծ արժանեօքը մտնելու համար : (Ինչպէս ըրած են ուրիշ պատրիարքները), և ասի ազգայնապագային մէկ մեծ բարեբաղդութիւնը պիտի ըլլայ, զի Ներսէս իւր եկեղեցական և Աստուածաբանական կատարեալ հմտութեամբը, ճարտասանական վսեմ ձիրքերովը, և իւր ազգասիրական բազմաթիւ արդեամբը զգայուն սրտերու համակրութեանը արժանացած սիրելի Եպիսկոպոս մ'է, արդարապէս ժիւր և անձնուէր հայ մ'է, ընտիր գրագէտ մը, և ընկերական պատուելի անհատ մ'է : զատոնք՝ ո՛չ իբրեւ զայլոցն ի լոյս միայն, այլ ականատես և շատ պարագայից մէջ փորձով գիտենք : Մեր Ազգը այսպիսոյն ստուգել կը կարօտի, զի սա Պատրիարքական յաջորդութեան այն մեծ արժանիքն ունի, որ երբ կոչի ինչոյն, հոն սլատող մթադին ամպերը պիտի կարենայ փարատել, և ըստ Սահմանադրութեան պարտքն ու իրաւունքը փայլեցնել :

Ես իմ բաժնիս համար զղջացի ու սխալեցայ պիտի չըսեմ, և ո՞վ կերկուանայ թէ լաւ պատրաստեալ ապագայի մը առջեւ անցեալը դատադիրը մը չէ, և նորա ընթերցմունքը ապագայն չարդարացնէ :

Խնդրեմ, Տէ՛ր, որ հաճիք երկուողս Զեր պատուական լրագրին միջոցաւ ի լոյս ածել :
1872 Ապրիլ 21. Կ. Պօլիս

Ս. Հ. Մ. Ֆէլէս

Ո՛չ ոք կրնայ չհաւանիլ մեծարդոյ նամակագրին այս դիտողութեան, եթէ գիտէ կամ լսած է գերապատիւ վարժապետեանի սրտի և մտաց ընտիր ընտիր բարեմասնութիւնները : Աներկմիտ եմք թէ ամենայն Հայոց վեհափառ Հայրապետն այս առթիւ պիտի ընդունի զնա Էջմիածնի Եպիսկոպոսաց կարգին մէջ, որպէս զի ի հարկին ոչինչ արդեւ մնայ նորա պատրիարքական գահն բարձրանալու և ընդհանուր ազգին բաղձանաց և պիտոյից համաձայն հաւատարմաբար գործելու :

... Խմբագիր

Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Փրկչեան վարժարանի մէջ կիրակի օրերը Անձ. աշակերտաց արդէն աւանդուած ուսմունքներէն ի դատ սա հետեւեալ դասախօսութիւններն ալ պիտի ըլլան :

Յովհաննէս Էփէնտի Ա. Կէօփիւքճեան կենսագիտական գործարանագնական ընդհանուր տեսութեանց :

Սարգիս Էֆէնտի ձեռահեան տաղաւորա-
նութեան վրայ :

Այս դասախօսութիւններն ամէն կիւրա-
կէ ժամը չորս ու կէսէն մինչեւ 6 պիտի ըն-
լան , և ըստ այսմ յառաջիկայ նոր կիւրակէ
ապրիլ 23 Սարգիս Էֆէնտի Ֆինճանճեան
ընդգծանուր տեսութեան և
միանգամայն մարմնոյ ընդհանուր յատկու-
թեանցը վրայ պիտի խօսի ընդդիմական
մէկ քանի փորձերով , ուստի այսու ծանուց-
ման կիմացնելը ամէն անոնց որք կիմակա-
քին այս օգտակար ուսմանց դասախօսու-
թիւնը լսել . թէեւ Անճնուէր ընկերութեան
աշակերտ ալ չըլլան , կրնան ձրիաբար յիշ-
եալ ուսմանց դասախօսութեան ներկայ գլու-
նսել և եթէ կամին աշակերտիլ :

20 Ապրիլ 1862

Ղալաթիա Ի դիմաց տնօրէնութեան

Ղալաթիոյ կիւրակէի վարժարանին
Քրիստոսոս Դաւթոսեան

... Խմբագիր

Ձեր ազգօգուտ թերթին 718րդ թուոյն
մէջ Պալատու Հայկական դասարանին Գ.
բացումը հրատարակելէ զինի ազգասիրական
ընդմեռումով կ'առաջարկէք հետեւեալ դա-
սախօսութիւնը զինեմուրթեան վրայ ընել
որպէս զի ազգայինը հոգւով մարմնով և ըն-
տանեօք հանդերձ երջանիկ և առողջ կեանք
անցնեն : Գովելի է Ձեր առաջարկութիւնը ,
ոսկայն ներեցէք ինձ ապահովել Ձեզ թէ ար-
դէն Գ. Պալատասարեան ողբից ըմպելեաց
մարմնոյ պատճառած ծանր և ցաւալի հետե-
ւանքները վիրաւորեալ ստամոքսի պատկեր-
ներով բացատրեց և արեւցողութեան հոգե-
կան և մտաւորական կարողութեանց ըն-
տանեաց վրայ յառաջ բերած ծանր վնասնե-
րը նկարագրեց , որ այժմ ունկնդրաց խնդ-
րանօք նոյն ատենախօսութիւնը մամուլ տակ
է որոյ օգուտներուն ուզողը կրնայ մասնա-
կցիլ :

1872 Ապրիլ 20

Հայկ. դասարանի տնօրէն
Գ. Ս. Ֆրէնկեան

Այս ազգարարութիւնը զոհ կրնէ զմեզ .
ասկայն արժան կհամարիմք դիտել թէ ար-
բեցութեան վրայ ատենախօսութիւնը որ-
չափ կրկնուին՝ այնչափ օգտակար կլինին .
իրաւ որ արբեցութեան վրայ շատ ընտիր և
տղու գրուածներ կան , բայց դժբաղդա-
բար գրուածները կարգացողաց թիւն նը-
ուազ լինելով՝ թերեւս ատենախօսութեանց
ունկնդրաց թիւն տուաւել լինի : Ինչեւ իցէ .
մեք մեր դիտողութիւնը կրնեմք , գործա-
դրութիւնը տնօրինութեան կամքէն կախու-
մին ունի :

Այո՛ , ո՛չ միայն ատենախօսութիւններ ,
ո՛չ միայն ստուար գրուածներ , այլ ահա-
դին փողեր անդադար հնչեցունել պէտք և
պարտ է , արբեցութեան վնասներն լսելի և
զգալի ընելու համար :

Վաղը յիշեալ դպրոցին արու ուսանողք ,
պղտիկ և մեծ , մարմնամարզական կրթու-
թիւն պիտի ընեն :

Ուրփայէն հետեւեալ տեղեկութիւն-
ները տրուած են ապրիլ 5 թուով :

« Գերապատիւ Տ. Դաւիթ Ե. վար-
դապետի քաղաքս հասնելէն հետե
« շատ երեւելի գործեր տեսնուեցան :

« Տեղւոյս ազգայինք երկու կուսա-
« կցութեան բաժնուած էին , և մէջեր-
« նին սարսափելի խռովութիւն կար :
« Ամսոյս 2 ին կիւրակէ օրը Գեր . Դաւիթ
« վարդապետ և կեղեցի հրաւիրելով եր-
« կու կուսակցութեանէն ալ հարիւրաւոր

« անձինք , քաղցրութեամբ համոզեց ու
« հաշտեցոյց :

« 40 տուն Ասորիք հայկական եկե-
« ղեցին ընդունեցան : Հետզհետէ ու-
« ըրինք ալ դալու վրայ են :

« Ասորիք սկսած էին իրենց սեպհա-
« նել մեր Ս. Սարգիս վանքը , տարի-
« ներէ հետէ Եփրեմ Հայրապետին վրայ
« Պատարագ մատուցանելու արտօնու-
« թիւն ընդունած ըլլալուն պատճա-
« ռաւ : Այս անգամ Գեր . Դաւիթ վար-
« դապետ նկատողութեան առնելով նոցա
« Հար դիտաւորութիւնը՝ արտաքսեց զա-
« նոնք վանքէն , որով կաթողիկոսին ե-
« կաւ և դատ պիտի վարէ Նորին դե-
« րապատուութեան հետ :

« Մեր այս նորընտիր տեսչին այս ըն-
« թացքը մեծամեծ բարեաց ակնկալու-
« թեամբ կլնուի զմեզ , և կպարտաւո-
« ըրիմք այժմէն մատուցանել մեր չնոր-
« հակալին առ ամենապատիւ Ս. Պատ-
« ըրարք Հայրն , որ այսպիսի քաջար-
« թուն և անվեհեր կղերականի մը հով-
« ւութեան խնամոց տակ դրաւ զմեզ » :

Հայոց դժբաղդութիւնն է այս . ի-
րենց պատուասիրութիւնն ու հիւրընկա-
լութիւնը չարաչար կգործածեն յաճախ
օտարք և մինչև անգամ կեննեն յափշ-
տակել կամ իրենց սեպհականել այն տե-
ղը՝ որ մերն է և ուր իբրև հիւր ընդուն-
ուած են իրենք : Այսպէս կլինի դա-
ւառաց մէջ շատ տեղ . այսպէս են Ե-
րուսաղիմայ մէջ ծագած վէճերն ալ ,
որոց համար կլնասունք մենք : Ահա
Ուրփայի մէջ ալ ասորիք մեր մէկ վան-
քը կլնու փորձ կիորձեն ըստ նամա-
կագրին :

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Աւստրիոյ կայսեր եղբայրն այս շաբ-
թու մայրաքաղաքս հասաւ , և 15 օրի
չափ պիտի կենայ :

Օգոստափառ Սուլթանը Էրեկ ժա-
մը 8 ին ատենները աւստրիական դես-
պանատունը՝ Նորին բարձրութեան գը-
նաց :

Արշիդուքսն կայսերական պալատն
երթալու ատեն , կառապանաց անդու-
շութեան կամ ձիոց խրտեւուն պատճա-
ռաւ կառքը աւստրիական թղթատան
ղարնուելով , անուոց և ձիոց մէկն հոն
դտնուած փոռն ինկեր են , բայց արշի-
դուքսն քաջութեամբ դուրս նետուեր
է առանց որեւէ վնասու :

Ռուսիոյ կայսեր քոյր՝ Վերթէմպեր-
կի թագուհին ալ առաջիկայ երկուշաբ-
թի օր մայրաքաղաքս կմտնէ , որոյ հա-
մար Ռուսաց դեսպանատունը պատրաս-
տութիւններ կլինին :

Թագուհին Աթէնքի ճամբով պիտի
մեկնի մայրաքաղաքս :

— Տաճկաց մարդարէին կոչկաց մէ-
կը՝ որ երեւելի Տէրվիշի մը քով կգլու-
նուի եղեր , Օգոստափառ Սուլթանին
հրամանաւ այսօր կամ վաղը մայրաքա-
ղաքս կապասուի , որպէս զի մեծ հան-
դիսիւ մահմետական նուիրական հնու-
թեանց քով դուրի :

— Ինչպէս ուրիշ տարիներ , նոյնպէս

և այս տարի եւրոպական լրագիրք կը
ծանուցանեն թէ Պարսից Շահ առաջի-
կայ աշնան սկիզբները Բեքրապուրկ՝ Լոն-
տոն՝ փարիզ՝ Պէրլին՝ Վիեննա և Կ. Պո-
լիս պիտի ուղեւորի , բայց միշտ սուտ
կենէն այս լուրը : Մօտերս Իտալիոյ
մէջ ալ լուր տարածուեր է թէ Օգոս-
տափառ Սուլթանը Հռոմ պիտի երթայ
ի տեսութիւն Վիթթոր-Լամանուէլ թա-
գաւորին և Պապին , մինչդեռ մայրա-
քաղաքիս մէջ և ոչ մէկուն մտքէն ան-
ցած է :

— Գերմանիոյ անուանի Մուքէ մա-
րաջախտը Արեւելից վրայ վիճակագրու-
թիւն մը հրատարակեր է :

— Պրուսայի բարձրագոյն ժողովոյն
անդամներէն Մուսթափա Էֆէնտիին
երկրորդ աստիճանի պաշտօնատարու-
թիւն տրուեցաւ :

— Իտալիոյ թագաւորին կողմանէ զօ-
րապետ մը մայրաքաղաքս դալով՝ Խաս-
սա Միւշիի բարձրապատիւ Եուսուֆ
Իզդէտտին Էֆէնտիին և մեծ Եպարքո-
սին պատուանշան մատոյց :

Օգոստափառ Սուլթանն ալ առաջին
կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան ընծա-
յեց այս զօրապետին :

— Մայրաքաղաքիս ամերիկեան դես-
պանին խորհրդականը յանկարծամահ ե-
ղաւ :

— Իտալիոյ գահաժառանգ իշխանը
կողակցին հետ Եգիպտոս պիտի գայ
մօտերս :

— Մեր հռոմէական երեւելի ազգա-
յիններէն Կէօյեան Յակոբ Էֆէնտիին
առաջին աստիճանի առաջին կարգի պաշ-
տօնատարութիւն տրուեցաւ :

— Աւստրիոյ կայսեր կողմանէ պատ-
ուանշան ընծայեցաւ Իզմիրի կուսակա-
լին և Էտեղւոյն պաշտօնատարաց ոմանց :

— Եգիպտոսի բարձրապատիւ Խոթիվ
առաջիկայ ամսոյն մէջ մայրաքաղաքս
պիտի գայ :

— Պուլլարաց նորընտիր Պատրիարքը
Ձատիկի տօնին չէ կրցեր Պատարագ մա-
տուցանել , յունաց Պատրիարքէն հրա-
ման խնդրած բայց հրաման չտրուած և
բանադրանաց սպառնալիք եղած լինե-
լուն պատճառաւ :

Ահաւասիկ զարմանալիք մ'ալ : Պուլ-
լարաց Պատրիարքը՝ Եթէ՛ այս աստիճան
պիտի խոնարհէր և հպատակէր յունաց
Պատրիարքին , ուրեմն ինչո՞ւ ընդունեց
պուլլարաց Պատրիարքութիւնը :

— Գերմանիոյ քանի մը երեւելի սե-
ղանաւորաց կողմանէ Գաղղիոյ Հասարա-
կապետութեան նախագահին առաջար-
կուեր է , փոխ ստակ տալ՝ Գերմանիոյ
մնացեալ պահանջն վճարելու համար ,
բայց Պ. Թիէր մերժեր է այս առաջար-
կութիւնը :

— Գերմանիոյ կառավարութիւնը վեր-
ջին օրերս ամենայն փութով զինուորա-
կան պատրաստութեանց ետեւէ է , և
հետեւաբար սկսած է աշխարհի բոլոր
ուշագրութիւնը յինքն գրաւել :

— Ալապամայի խնդիրն գրեթէ վեր-
ջացած է : Սոյոգ է որ Ամերիկայի Հա-
սարակապետութիւնը կղիջանի և իւր
պահանջած ահագին գումարին միայն
մէկ փոքրիկ մասն կուզէ ընդունել Անդ-
լիայէն :

— Անգղիոյ գահաժառանգ իշխանին բժշկուհեւուն պատճառաւ, յունաց Պատրիարքը խնդակցութեան գիր մ'ուղղեր է Անգղիոյ թագուհւոյն, և երկուշաբթի օր ալ Պէյօղլու յունական եկեղեցւոյն մէջ բարեմաղթութիւններ եղեր են վասն կենաց գահաժառանգին: Հետեւաբար՝ մայրաքաղաքիս անգղիական դործակատարն յունաց Պատրիարքին տեսութեան գացեր է:

— Մայրաքաղաքիս մէջ հրատարակուող յունական Պիզանդիս անուն լրագրոյն գործակալներէն Տիմիթրաքի է՝ ֆէնտի անցեալ ուրբաթ օր Ղալաթիոյ և Պէշիկթաշի մէջտեղը թրամիլայի կառքէն կոխտուեր, և թէպէտ անոնի պէտք եղածն ըրեր են, բայց փրկութիւնն անհնար լինելով մէկ ժամէն յետոյ մեռեր է: Թրամիլայի այս նահատակը որք կ'ընդուն չորս մանկիկ:

Պօլսոյ կողմն ալ այսպիսի դէպք մը պատահեցաւ չորեքշաբթի օրը: Թրամիլայի կառք մէկը հասարակ կառքի մը զարնուելով՝ ջարդակոտոր ըրաւ զանի, բայց մէջը գտնուողը, որ պաշտօնակալ մ'էր, բարեբաղդաբար թեթեւ վէրքով մը ազատեցաւ:

Ամսոյս 4 ին՝ Գաղղիոյ հասարակապետութեան նախագահ Պ. Թիէրի ծընըդեան 76 ըդ տարեդարձն լինելով, Վէրսայէն փարիզ անցեր և շքեղ կուշուք մը տուեր է:

— Չինաստանի կառավարութիւնը ընդուներ է 2 միլիոն ֆրանք հատուցանել անցեալները Չինաստանի մէջ սպանեալ գաղղիացւոց ընտանեաց և միանգամայն գաղղիական կործանեալ եկեղեցւոյն վերաշինութեան համար:

— Նոր վիճակագրութենէ մը կիմացուի թէ՝ Բեդրսպուրկի բոլոր բնակչաց թիւն 667200 է, 377380 ը՝ արու, և միւնացեալն էգ լինելով: Իսկ տանց թիւն է 87779:

— Սպանիոյ մէջ ապստամբութիւնը կշարունակէ, և կառավարական զօրաց ու ապստամբաց մէջ քանի մը կռիւներ լինելով վերջինք յաղթող գտնուեր են:

— Կըսուի թէ մօտեւս պիտի տեսնուին Գերմանիոյ՝ Աւստրիոյ և Իտալիոյ վահագներ:

— Փարիզի մէջ, 26 շաբաթուց պաշարման ժամանակ 72,523 մարդ մեռեր են: Այս թիւը բաղդատմամբ ուրիշ ժամանակ մեռելոց թուոյն հետ, 46,500 աւելի կգտնուի:

— Մեքսիկայի մէջ վերջին ժամանակներս վերելած ապստամբութիւնը չկրնալով յաղթութիւն գտնել, բնաջինջ լինելու վրայ է:

— Հաշիւ կըլլայ, թէ Ամերիկայի հասարակապետութեան բոլոր պաշտօնատարաց տրուած տարեկան վարձն 7-800 հազար լիւրայի չափ է:

— Թէհրանի անգղիական դեսպանը մեռեր է:

— Ռուսաց կառավարութիւնը Սեւ վասթովիի նաւահանգստին վերաշինութեան և ամրութեան համար վերջին օրերս մեծ հոգ տանելուն համար, քաղաքն օր յօրէ մարդաշատ կլինի և ամեն կողմանց վաճառականներ հոն կգլխեն, որով ասկէց վեց տարի յառաջ 5000

բուսիլի ծախուող դետիներն առ այժմ 15000 բուսիլի կծախուին:

Եւրոպիոյ մանաւանդ Անգղիոյ մէջ մեծ կարեւորութիւն կըտրուի Ռուսիոյ այս և ուրիշ այսպիսի ձեռնարկութեանց և ապագային համար վտանգաւոր կհամարուի:

Կմեղադրեն Անգղիոյ կառավարութիւնը՝ Բրուսօ-Գաղղիական պատերազմին առաջ 1856 թ. գաշնադրութեան փոփոխութեան հաւանութիւն տալուն համար, և կղիտեն թէ Անգղիա վերջապէս չարաչար պիտի զղջայ Սեւ ծովու մէջ զՌուսիա արձակ ու համարձակ ձգելուն վրայ, մինչդեռ յիշեալ գաշնադրութեամբ կալուկապ եղած էր:

— Իտալիոյ կառավարութեան կողմանէ Պապին համար թէպէտ 3 միլիոն 225 հազար ֆրանք տարեկան թոշակ որոշուած է, բայց նա չընդունիր, և դոհ կըլլայ պապականաց կողմանէ իրեն համար եղած հանդանակութեան արգելաւոր:

— Գերմանիոյ կայսրը Պէրլինի անգղիական դեսպանատունէն կառք հեծնելու առնել, դիպուածով ինկեր և ծունկը թեթեւ կերպիւ ցաւեր է:

— Շուէտի թագաւորը անկողնոյ կը ծառայէ անոյս վիճակի մէջ:

— Օսեանոս անուն ամերիկեան վաճառական շոգենաւ մը Ամերիկայի ծովեզերքը Միսիսիբիի ջուրերը հրոց ճարակ եղեր է՝ դիպուածով հրդեհ պատահելով մէջէն, և 100 ճամբորդաց միայն 40 ը ազատեր են:

Ա.ԶԴ

Սամսունի ազգային պատուաւոր ընտանեաց մէկուն համար, հայերէն լեզուի՝ գաշնակի և ձեռագործի հմուտ վարժուհի մը կուզուի:

Պատրաստութիւն ունեցողին պէտք եղած տեղեկութիւնները կըտրուին լրագրոյս տնօրինութեան կողմանէ:

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ՏԷՏԷՆՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ԳՐԵՑ

ՎՐՈՅՐ

Ընտիր հաւաքածոյ մը որ կըաղկանայ ազգային և այլ զանազան նիւթերու վրայ գրուած 70 նամակներէ: Պիւրոյր և իւր բերդմանոր տաղանդը վաղուց ծանօթ ըլլալով ընթերցասիրաց, այս մասին որ և է գովեստ աւելորդ կը համարինք:

Կը ծախուի Զաքարիա-Եօքուշու թիւ 10 Տէտէեանց վաճառատունը և հայ գրավաճառաց քով, գին 15 զրուշ:

ՄԱՆՈՆ ԼԻՍՔՕ

Ընտիր բարոյավէպ մը որ մեծ ընդունելութիւն գտած է բոլոր եւրոպական ազգաց մէջ:

Կը ծախուի Զաքարիա-Եօքուշու թիւ 10 Տէտէեանց վաճառատունը և հայ գրավաճառաց քով, գին 12 զրուշ:

Եւրոպայի միաբան Գերապատիւ Տ. Իսահակ Ս. Արքեպիսկոպոսի և Սպիրիդեան արժանապատիւ Տ. Տիմիթիոս վարդապետի, անգղիացի բանտարկելոյ ազատութեան խնդրոյն պատճառաւ ի Հապէշաստան ըրած ուղևորութեան և պանդխտութեան պատմութիւնը՝ յորում Հապէշաց բարոյական, քաղաքական ու կրօնական վարուց վրայ ալ տեղեկութիւնք կան, - այս անգամ Եւրոպայի միջազգային մամլէն ի լոյս ընծայուած և մայրաքաղաքս հասած լինելով, կծախուի ի գին մէկ արծաթ մէճլա:

Ահաւասիկ, ամենայն հետաքրքրութեան արժանի պատմութիւն մը: Կարծեմք, այս պատմութեան ընթերցման համար ալ հրաւեր պէտք չէ մեր կողմէն:

Երէ՛ հրացանակներու երկրորդ հատորը Պօլսո հասած ըլլալով, Արդոյ բաժանորդներէն կը խնդրուի որ իրենց անգործադրերը ներկայացնեն Զաքարիա-Եօքուշու թիւ 10 Տէտէեանց վաճառատունը և հոնկէ ստանան նոյն հատորը: Երեք հատորին բաժանորդագրութեան գին 40 զրուշ, ամէն մի հատորի բաժանորդագրութեան գին 15 զրուշ:

Ա.ՅՏԱ

ՈՂԱԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ՅՕՐԻՆԵՍԱԼ ՀՐԱՄԱՆԱԻ

ՆՈՐԻՆ ԲԱՐՁՐՈՒԹԵԱՆ

ԽՏԻՎԻՆ ԵԳԻՊՏՈՍԻ

ԹԱԳՄԱՆԱՅ

ԿԱՐԱՊԵՏ Պ. ՇԷՐԻՏՅԵԱՆ:

Ընտիր ողբերգութիւն մ'է 48 երեսներէ բաղկացեալ: Կը ծախուի ամեն հայ գրավաճառաց քով, և Զաքարիա-Եօքուշու թիւ 10 Տէտէեանց վաճառատունը, գին 4 զրուշ:

Զմիւռնիոյ Տէտէեան տպարանէն ի լոյս ընծայեալ Նիւ-Տա՛ ֆալէ ընտիր վիպասանութեան վերջին հատորն ալ մայրաքաղաքս եկած է, և կգտնուի Զաքարիա-Եօքուշու թիւ 10 Տէտէեանց վաճառատունը, և գրավաճառաց խանութները, ի գին 15 զրուշ:

ՊԱՅՄԱՆՔ ՓՈՒՆԶԻ

1. -Միայն շաբաթ օրերը կը հրատարակուի:
2. -Տարեկան բաժանորդագրին է միայն երկու արծաթ մէճլա՝ կանխիկ վճարել թէ մայրաքաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ գաւառաց համար:
3. -Տեղական ու գաւառական թղթատուրութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ:
4. -Հատը 40 փարայ է, և կգտնուի ամեն Հայ գրավաճառաց խանութները և ձեռքէ ծախողներու քով:
5. -Ծանուցման տողը 40 փարայ է մէկ անգամի համար: Աւելի աժան կըլլայ աւելի անգամներու համար:
6. -Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տեր Հ. Ս. ԱԼԱՅԱՅԵԱՆ, Կ. Պօլսո Գիւրքճի խան վարի յաջի թիւ 26:

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԷՐ

Հ. Ս. ԱԼԱՅԱՅԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՅՈՎԱԿԻԳ ԳԱՎԱՅԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ ԲԻՐՔՅՈՒՆ ԽՈՆ ՎԱՐԻ ՕՍԿԻ ԹԻԻ 26